

ΘΕΟΥ ΔΕ ΔΩΣΟΜ' ὈΪΜ' ΕΥΤΥΧΕΪΜ
ΒΡΟΤΑΣ.

מומור פר:
אשרי אדם עוז לו נר:

BARLANDI COLLECTA
nea sententiarum prouerbis
alium ex Bucolicis
Vergilij.

Deus nobis hæc ocia fecit.

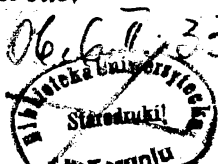
QUONIAM mor-
tales tunc maxime de-
um imitentur cum bene-
faciunt: idcirco si princi-
pis cuiuspiam fauore atq; liberalitate
indicabimus effectū ut omni pauper-
tatis metu deposito, liceat nobis ocio
se in literario studio uitā exigere, mi-
re cōgruet illud Vergilij Bucolicum:
Deus nobis hæc ocia fecit. Et quod
paulo post sequitur: Ille meas erra-
re boues, ut cernis & ipsum

A
Christophorus Freudenburger
Mater S. J. S.

Ludere quæ uellem, calamo permisit
agresti.

2. Sæpe sinistra caua, prædixit ab
ilice cornix.

Hoc nunc etiam uulgo infelix o-
men habetur: unde per iocū usurpa-
bimus apud literatiores, quoties innu-
emus cuipiã qui periculum incidit,
multò ante prædictum ita futurum,
ut tandem ueniret in magnum ma-
lum. Non excidit mihi legisse me a-
pud commentatorem Vergilij, uer-
sum hunc supposititium esse: sed quo-
niam in omnibus penè libris inest, ui-
sum est admonere lectorem. Eiusdẽ
est generis quod præmittitur:
Sæpe malum hoc nobis, si mens non
leua fuisset,
De cœlo tactas, meminì prædicere
quercus.

3. Sic canibus catulos similes.

Ad indicandam rerum dissimilitudinem, conueniet illud:

Sic canibus catulos similes, sic matribus hædos.

4. Hæc tantū alias, inter caput
extulit urbes,

Quantum lenta solent, inter
uiburna cupressi.

Huic locus erit si quando significabimus urbem, quam iam ædificiorum dignitate opibusq̃ alias longe superare: qualis nostra hac tempestate est Antuerpia Brabantia, ciuitas templorum priuatarumq̃ ædium artificiosissima, structura mirabilis, & oportus commoditatem florētissima. Ad quam non Holandi solum, atq̃ Flandri populi finitimi, sed Hispani etiam, & Galli & Angli & Itali cōflu-

unt ut mercimonia sua uenditēt. Cæterum mihi hæc urbs impensius placet, quod in ea primos ediderit uagitus Petrus Egidius, uir latine doctissimus, mihi que propter egregiam doctrinam ualde coniunctus.

5. Non unquā grauis ære domū
mihi dextra redibat.

Si quis innuet se in gymnasio quopiam politiores literas infeliciter docuisse, uixq̄ teruntium sibi ex professione accessisse, dicet illud:

Non unquam grauis ære domū mihi dextra redibat.

Usurpat Rodolphus Agricola in epistola quapiam.

6. Vicini pecoris contagia lædent.

Innuimus hoc uersu, bonos malos fieri, si cum malis ac pestilentibus hominibus uersari cœperint.

Ante

7 Ante leues ergo pascentur.

Si cuius memoriam nullo tempore apud nos interituram indicabimus, conueniet illud.

Ante leues ergo, pascentur in æthere cerui.

Aut freta nudos, destituent in littorē pisces.

Quam nostro illius, labatur è pectore uultus.

8. Nec sum a deo informis, nuper me in littore uidi.

In hominem φιλαυτῶν, sibiq; immodice placentem.

9. Non ego Daphnim, iudice te metuam.

Si quis doctissimi cuiuspiam uiri cōtentus iudicio, paruipendet que de suis uigilijs rudis inscitia censebit, dicet illud:

A 3 Non

Nō ego Daphnim, iudice te metua.

10. Nec te pœnitent.

Si quem pœnitentia laboris in studiis exhausti, in hoc carmine monebit:

Nec te pœnitent, calamo triuisse labellum.

Hæc eadem ut sciret, quid non faciebat Amyntas?

11. Sordent tibi munera nostra.

In eū qui nostra uidebit aspernari.

12. Pallas quas condidit arces.

Si quis dicet libenter se urbis delicias alijs relinquere, sibi uero ruris amœnitatem magis placere. Aut etiã significabit rem quampiam sibi displicere, accommodabit illud:

Pallas quas condidit arces,

Ipsa colat; nobis placeant ante omnia syluæ.

13. Trahit sua quemquoluptas.

Quum

Quum innuemus non uno omnes studio duci, sed alijs alia placere: atq; (ut Terentius ait) quot homines, tot esse sententias, quadrabit illud:

Trahit sua quenq; uoluptas.

Huc alluisse uidetur Aulus Gellius in primo noctium Atticarum cum dicit: Alius ait, hoc me primum doce. Itē alius: hoc uolo (inqt) discere, istud nolo. Hic à symposio Platonis incipere gestit propter Alcibiade comestationem: ille à Phædro propter Lysia orationē. Est etiam (inquit) pro Iupiter, qui Platonē legere postulet, nō uite ornandæ, sed linguę orationisq; comendæ gratia, nec ut modestior fiat, sed lepidior. Hactenus Gellius. Cuius uerba adscripsimus, nō doctioribus istis, & libros domi habentibus unde discant, sed pueris potissimum

hec elucubramus, atque utinam sic pro
pediem omnes in literis proficiant, ut
iis meis non sit opus. Sed nescio quo
pacto sunt plerique omnes ad latinas li-
teras perdiscendas cunctatiores, &
& quasuis nugas, atque syllogismorum
captionumque dialecticarum laqueos
citius amplectuntur, quam id, sine quo
nulla disciplinarum satis feliciter discitur.

14. Sol crescentes, discedens dupli-
cat umbras.

Hoc uersu utemur in congressibus
apud amicos, quum indicabimus ob
 sum finem colloquio, aut de
ambulationi faciendum.

15. Quis enim modus adsit amori.

Quum significabimus in omni re
penè facilius, quam in amore seruari
modestiam, applicabimus illud:

Quis enim modus adsit amori?

Id

Id enim habet amor, ut suos sacrificiu-
los exercent.

16. Ah Corydon Corydon, quæ
te dementia cœpit.

In amentes: si quidem amantes sunt
amentes. Indicat hoc per pulchre Te-
rentianus Cherea: qui cum in platea
casu uidisset puellam, tam impotēter
cœpit ardere, ut apud Parmenonem
in uerba proruperit, quæ non nisi ab
amente dici solent. Ego nescio hercle
neq; quo eam, neq; quorsum eam, ita
prorsus sum oblitus mei. Venustior
fiet uersus, si accommodabitur in adu-
lescentem sterilibus uacātem studijs,
cuiusmodi est poëtica. Nam hoc sæcu-
lo uulgius tales minus sapere dicit, qui
se post habito quæstioso legū studio,
ad poëticam applicauerunt,

17. Quin tu aliquid saltem potius

A S quorū

quorum indiget usus.

18. Viminibus, molliq̄ paras de
texere iunco.

Hoc uersu ignauos & nihil agētes,
ad laborem aliquem hortabimur fru
giferū, quo famē propulsare possint.

19. Inuenies alium, si te hic fa
stidit Alexis.

Hoc commodissimum erit, quoties
cunq̄ arrogantiorē amicum familia
ritati nostræ renunciantem, inuicem
nos contemnemus. Ad puellam etiā
subtristem, quod ab amatorculo sit il
lusa destitutaq̄.

20. Quo nunc se proripit ille.

Si quis dicet, scribetūe parum cohe
rentia, ut imperiti in templis cōciona
tores solent, quadrabit illud:

Quo nunc se proripit ille.

Ad hūc sensum memini usurpare E
ramu

Apud doctiores hoc uersu indicabimus auarum, qui arcule inclusis nummis uti non audet, quin fame potius mauult interire, quàm uel teruntium ingenti detrahare aceruo. Sed & prius dimidium accommodum fuerit, cū artis cuiuspiam imperitos, nos esse fatebitur.

25. Si ad uitulam spectes, nihil est quod pocula laudes.

Cum significabimus ueteres illos in dicendi facultate ita absolutos fuisse, ut uix aliquam neotericis laudē reliquerint, non incōcinniter accommodabimus illud:

Si ad uitulā spectes, nihil est quod pocula laudes.

26. Efficiam post hac ne quenquā uoce laceffas.

Mīnæ in petulantes filios discipulosq;

losq; sed & generatim in maledicū.

27. Sensibus hęc imis, res est nō parua.

Cum innuemus de re quapiā maturius consulendum, huic uersiculo locus fuerit:

Sensibus hęc imis (res non est parua) reponas.

28. Et nunc omnis ager, nunc omnis parturit arbos.

Nunc frondent syluæ, nunc formosissimus annus.

Hoc carmine licebit indicare uerū tempus, quo lætari omnia, & quasi arridere prætereuntibus uidentur.

29. Amant alterna camœnæ.

Qui significabit cum intermissione studendum, ac ueluti respirandum esse a laboribus, dicet illud:

Amant alterna camœnæ.

Eundem sensum habet uersiculus ille
qui

qui nulli non est hodie in ore: Quod caret alterna requie, durable nō est.

30. Iouis sunt omnia plena.

Vbi indicabimus nusquā non esse, nihilq; non uidere deū, cōpetet illud: Iouis sunt omnia plena.

31. Dum tu confectaris apros,
ego retia seruo.

Hoc utinā duntaxat legeretur, non etiam sic agerent homines. Dicitur in eum, qui ex re quapiam ingentem pecuniam accipit, ne obolum quidē impartiens laborum socijs.

32. Pollio amat nostram.

Cum innuemus hominem quem piā amare atq; magnificere, à nobis etiam parum uenuste scripta, dicemus illud:

Pollio amat nostram, quamuis sit rustica musam.

Non

33. Non nostrum inter nos.

Si quis rogabitur ut litigātes duos, pluresue in gratiā restituat, hoc uersu si nolit, negabit.

Non nostrum inter nos tantas cōponere lites.

34. Vitula tu dignus.

Hoc Vergilij dicto apud studiosos iocabimur in eum, qui ob nimium aliquod facinus se putabit dignum, qui amplissimis donetur præmijs.

35. Non omnes arbuta iuuant, humilesq; myricæ.

Hoc uersu dicemus, non omnes delectari rebus rusticis atq; humili oratione: & ideo dicendum esse interdū de urbis delicijs bellisq; & ab humili sermone assurgendum, nonnunquā paulo altius scriptori, ut uarietate placeat lautius.

sanctis.

Iam

36 Iam redit & uirgo, redeunt,
Saturnia regna.

Si quis indicabit etate sua pulsus bel-
lis, & profligatis terra, mariq; prædo-
nibus, felicius seculum esse, recte accō-
modauerit illud:

Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia
regna.

Qualia sub Saturno fuerint sæcula,
nullus credo paulo humanior nescit.

37. Tuus iam regnat Apollo.

Cum innuemus nihil non affecutu-
rum, cuius amicus sit magistratus, aut
urbis præfectus, accōmodum fuerit
illud: Tuus iam regnat Apollo.

38 Duræ quercus sudabunt.

Quoties indicabimus nunquã euen-
turum aliquid, aut tam raro solere cō-
tingere, ut stultissimum uideatur spe-
suauitudo

rare, licet uisus Duræ
illud.

~~Duræ quercus sudabunt.~~ Et hunc in modum scite usurpabimus: id quod speras, futurum equidem puto, cum ~~duræ quercus sudabunt~~ roscida mel-
la. Huic affine est græcorum adagiū: Ad græcas calendas: quod in prouerbiorum Chiliade, primus interpretatus est Erasmus Roterodamus, nostra ætate decus linguæ latinæ.

39. Iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.

Qui uolet innuere uirum magnitudine animi excellentem, & de quo non minus sit patriæ expectandum, quàm Græcis olim ab Achille, nō ineleganter citauerit illud: Iterū ad Troiam magnus mittetur Achilles.

40. Omni hitam longe.

Si quis uitam sibi prorogari tantis per optabit, dū hoc uel illud uiderit,

B aut

aut hâc aut illam disciplinam cognoverit, illud accommodet licebit: Omni hi tam longe, maneat pars ultima vitæ spiritus.

41. Non me carminibus uincet, nec
Thracius Orpheus, Nec Lintus.

Hoc cuiuspiam notabimus in perceptis disciplinis, aut certe gustatis iactantiâ, quæ omnino intolerabilis: nisi is qui sese insolentius iactat, appri-
me doctus sit. Superioribus affinem habent sensum, quæ proxime apud poëtam sequuntur: Pan etiam Arcadia, dicat se iudice uictum.

42. Tu maior, tibi me equû est parêre.

Hoc hodiernis temporibus usurpât studiosi literarum, innuemus credendum esse, & locum dandû grandiori: siquidem nullo non sæculo, adhuc habitus est honor senectuti.

Lenta

43 Lenta salix, quantum pallenti.

Si quē cui multis partibus in studijs doctrinę preferēdū cēsebimus, locus erit his uersibus: Lenta salix, quantū pallenti cedit oliuę. Puniceis humilis, quantum saliuca rosetis: Iudicio nostro, tantum tibi cedit Amyntas.

44 Tu decus omne tuis.

Si quē egregie eruditū, autclaris ortum natalibus hominē indicabimus, præclaribus facinoribus familiam, ex qua sit ortus illustriorem facere, congruet illud: Tu decus omne tuis.

45. Postquā te fata tulerūt, Ipsa Pales agros, atq; ipse reliquit Apollo.

De interprete doctissimo, cuius interitu, significabimus collapsum propè literarum studium.

46. Infelix lolium, & steriles dominantur auenæ.

Si quod innuemus gymnasium, ubi
pulsis rectis studijs, barbaries & gar-
rulitas forēsis omnia occupauerit, ad-
ducemus illud: Infelix lolium, & steri-
les dominantur auenæ.

47. Daphnis ego in syluis.

Qui superbe iactabit ob doctrinam
nomen suum, per omnes ferè terras
propagatum esse, nō in scite ridebitur
hoc uersu: Daphnis ego in syluis,
hinc usq; ad sidera notus.

48. Nec calamis solum æquipa-
ras, sed uoce magistrum.

Hoc uersu laudabitur discipulus, do-
ctrina præceptore suo non inferior.

49. An quicquam nobis tali si-
munere maius?

Attollitur ultima huius uersiculi: ni-
hil tamen uetuerit, eo significare mu-
nus ab amico transmissum, nobis fu-
isse

isse gratissimum.

50. Ipse fuit cantari dignus.

Si quem uirum dicemus iure ab optimis laudatum scriptoribus, conueniet illud: Ipse fuit cantari dignus.

51. Ista iam pridem, Stimichon laudauit carmina nobis.

Solent impēsius placere nobis, quæ intelleximus doctissimis aliquādo uiris probata, ad id conueniet illud: Ista iam pridem, Stimichon laudauit carmina nobis.

52. Candidus insuetum miratur.

Ruri habitātibus id usu euenire solet, ut si quādo in urbem aliquam primum comueuerint, ad omnia ædificia mirabūdi resistāt: in quibus plus operæ, quàm in suis illis casulis cōsumptum putent. In eam sententiam quæ drabit illud: Candidus insuetum mi-

ratur limen olympi.

53. Ante focum si frigus erit, si
messis in umbra.

Hoc amicū hybernis mensibus fo-
ci, æstate uero propulsandi æstus gra-
tia, umbræ submonebimus ut memi-
nerit: sed & in ociosos nulliꝫ rei ma-
nū admouentes, quid congruentius.

54. Saltantes Satyros, imitabitur
Alphesibœus,

Quadrabit in ebrium, cui iam plus
poto, saltare solum libet.

55. Quæ tibi, quæ tali reddam
pro carmine.

Quū significabimus nō habere nos,
quo literati munus amici cōpēsemus,
non intempestiuum fuerit illud:

Que tibi, quæ tali reddā pro carmine
donā. Neqꝫ me tantum uenientis sibi
lus Austri, Nec percussa iuuāt fluctu

iam

iam littora, nec quę Saxofas inter de-
currunt flumina ualles. Hac Bucoli-
 ca cōparatione utemur, quoties aut
 lectione nobilissimi scriptoris, aut li-
 teratissimi amici epistola, incredibili
 nos dicemus affectos uoluptate.

56. Nec Phœbo gratior ulla est.

Si quem innuere uoles, qui scripto-
 re aliquo præcipue delectetur, cōgru-
 et illud: Nec Phœbo gratior ulla est:
 Quā sibi quæ Vari præscripsit pagi-
 na nomen. Et mihi præ ceteris placuit
 semper Terentius: quo sospite, nun-
 quam sentiet exitium latīna lingua.

57. Ah uirgo infelix, tu nunc
in montibus erras. Ille latus niueum,
molli uultus hyacintho, Illice sub ni-
gra. pal'ētes ruminat herbas: Aut ali-
quam, in magno sequitur grege.

Hiscē uersibus cōtemptum ueteris

amiculę significabimus : aut si libebit in usum uerecūdiorem trahere, usurpari poterit, cum indicabimus aliquē pristinis neglectis amicitijs, aliò transtulisse amorem. In illos etiam accommodabitur, qui studijs doctrinę neglectis, diuersa sequuntur.

58 Arcades ambo. Et cantare pares, &

Si quādo loquemur de duobus apprise literatis uiris, in eadem etiam terra natis, apposite respōdetur illud: Arcades ambo. Et cātare pares, & respondere parati. Quales fuisse ueteres illos legimus Catullum, & Pliniū: atq; hac etiam tempestate noscimus Erasmmum Roterodamum, & Martinum Dorpium. Quibus uiris, quum communis sit patria Holandia, commune etiā studiū est, ut à uulgari hominum

minum doctrina, & dicendi scriben-
diq; nitore, quàm possint longissime
absint.

59. Et certamen erat Corydon
cum Thyrside.

Quum innuemus inter duos perti-
nacios concertatum, accommodabi-
mus illud: Et certamen Corydon erat
cum Thyrside magnum.

60. Posthabui tamen illorum mea.

Quum dicemus nos aut comœdia-
rum festiuitate, aut lepôre dialogorū
quorundam sic allectos, ut illorum le-
ctiones habuerimus præpositam no-
stris rebus ferijs, non inconcinniter
usurpauerimus illud: Posthabui ta-
men illorum mea feria ludo.

61. Rumpantur ut ilia Codro.

Si gestiemus præclarum aliquod fa-
cinus çdere, ut gloriæ nostrę inuiden-

tibus homuntionibus oculi doleant,
citabimus illud: Inuidia rumpantur
utilia Codro.

62. Candidior cygnis, hederā for-
mosior alba,

Hoc carmine mulieris cuiuspiā lau-
dabimus formā. Huc haud dubiè re-
spexit Gulielmus Goudanus, tradu-
cens apologū Æsopi, de coruo & uul-
pecula. Quem apologū cum nuper
auditoribus meis enarrarē, uisus mi-
hi sum, nō huius temporis scriptorē,
sed ueterū aliquē interpretari. Est em̄
ita purè atq; eleganter traductus, ut
uel ipse Terentius si reuiuiscat) nollet
aliter, atq; ipse traduxerit transferre,

63. Si quā tui Corydonis ha-
bet te cura.

Si quis literatus è dolore laborans,
ob quem publico abstinere cogatur,
lite

literarū studiosum amicū per epistolā orabit, si se amet, ut adeat, non infestiuiter usurpabit illud: Si qua tui Corydonis habet te cura, uenito.

64. Proiecta uilior alga.

In homines, qui neq; sibi, neque alijs sunt utiles. Huius prouerbij, nesciō meminerit ne Erasmus.

65. Hæc lux toto, iam longior anno est.

Hoc uideri solet, pueris in scholis sedentibus. Et amatoribus (ut Flaccus ait) mentitur amica.

66. Ite domum pasci, si quis pudor.

Homines omnium rerum saturos, hoc uersiculo monebimus, ut domū concedant, ne ebrj in plateis conspecti, omnibus sint ridiculo.

68. Hic focus.

Cū significabimus nos domi habē

tes

res perpetuo igni calentē foculum ni-
hil curare, quātum foris sœuiat gelu,
accōmodabimus illa: Hic focus & te
de pingues, hic plurimus ignis Sem-
per, & assidua postes fuligine nigri.
Hic tantum Boreę curamus frigora,
quantum Aut numerum lupus, aut
torrentia flumina ripas.

69. Si formosus Alexis.

Videmus euenire nonnunquam in
publicis gymnasijs, uiri multa doctri-
na præditi abitione, ut ipse quoq; qui
ante fuit studiorum ardor abeat, irre-
patē in illius locum desidia, morbus
teterimus: quo qui correptus est, ni-
hil molitur dignū fama, & laude per-
enni. Ad hanc sententiam quadrabit
illud: Si formosus Alexis Montibus
his abeat, uideas & flumina sicca.

70. Populus Alcide gratissima, ui-

tis laccho. Formose myrtus Veneri,
sua laurea Phœbo. His uersibus dice-
mus, uarios rebus uarijs delectari, at-
que appositissime in studijs accōmo-
dabit, si quando uidebimus duos lite-
rarum perstudiosos adulecetes: quo-
rum unus uersu, alter prosa oratione
magis delectetur.

71. Sola Sophocleo, tua carmina
digna cothurno.

Cum significabimus cuiuspiā uer-
sus dignissimos, qui laudentur à poë-
tis laudatissimis, mire conueniet il-
lud: Sola Sophocleo, tua carmina di-
gna cothurno. Sophocles autem fuit
poëta tragicus nobilissimus, quē scri-
bit Valerius Max. Oëdipode suo Co-
loneo, omnium eiusdem studiij poëta-
rum, præripere gloriam potuisse.

72. ~~Mopse Nyfa datur.~~

Cum

Cū innuemus deformi marito formosam cōtigisse uxorē, & inerudito, scriptorē eruditū: quare nihil esse potest magis ridiculū, applicabimus illud: Mosso Nysa datur. Ego quoque profusus ridere soleo, quoties uideā apud sacrificulos quosdam illiteratissimos, diui Hyeronimi atq; Augustini scripta: quę illi quidē manibus contrectare possunt, intelligere nō possunt, ut qui ne delibauerint quidē unquā literas. Vnde fit, ut nec horarias preces suas intelligant, quas quotidie in templis corrupte permurmurant.

73. Quid non speremus amantes.

Amor ad industriā excitat animū, artiumq; magister est optimus, qui, uix quisquā dixerit, nedum ego, quantus fuerit in priscis illis philosophis, qui disciplinarum gratia ~~tantas~~ regiones
pedi

pedibus obierunt, tot etiam transmi-
serunt maria.

54. ~~Nec curare deum credis mor-
talia quenquam.~~

In hominē intrepide peccātem, mi-
nimeq; horrentem diuinum numen.

55. Iam fragiles poteram, à terra
contingere ramos.

Elegātissimus hic uersiculus, ad signi-
ficandum puerum maiusculum: uñ ui-
fuerit, si pro ratione sententiæ uerbū
mutare uoluerimus.

56. Nunc scio quid sit amor.

Si quis amatoriarū satur leuitatū,
in amorem, utpote in rem perniciosi-
simam uolet inuehī, usurpabit illud:
Nunc scio quid sit amor, duris in co-
tibus illū Ismarus, aut Rhodope, aut
extremi Garamantes. Nec nostri ge-
neris puerum, nec sanguinis ædunt:

& quę proxime sequunt̃ apud poētã.

47. Oues ultro fugiat lupus.

Cum indicabimus rem aliquã nunquam euenturam, quam aliũ putet posse contingere, competet illud:

Oues ultro fugiat lupus: subaudi prius. Aurea duræ mala ferãt quercus: & quę proxime apud poētã sequuntur, in eundem sensum.

48. Extremum hoc munus

Si quis graui morbo implicitus, mortemq; quotidie expectãs, amico quĩpiam legabit, poterit illud allegare:

Extremum hoc munus morientis habeto.

49. Non omnia possumus omnes.

Hunc uersum composuisse duntaxat, fuerit fatis. Nam in adagiorũ Chiliadibus, interpretatus est eundẽ Erasmus.

Nihil

80. Nihil hic, nisi carmina defunt.

De gymnasio dicetur, in quo politi-
oris literaturę studium desideratur.

81. Nihil ille deos.

In hominem abhorrentē à studijs,
poëtice atq; historice ueteris, quadra-
bit illud: ~~Nihil ille deos, nil carmina~~
~~curat.~~ Erit quoq; usui cum dehortabi-
mur quempiam, ne ad homine crassi-
ore ingenio, & à musis alienissimum
carmen mittat: quo ille non magis de-
lectetur, quàm optimo uino canis.

82. ~~Qui amant, ipsi sibi fortuna~~
~~fingunt.~~

Nimium cupientes, solent nonnun-
quam credere id esse, quod non est.
Vnde homines ad rem attētiore, o-
pibusq; duntaxat accumulandis stu-
dentes, nonnunquam somniant repe-
risse se aurū, idq; credentes p̄ somniū,

C falso

falso gaudio ducuntur. Ad hoc factet illud Vergilianum: Qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.

83. Quo te Mœri pedes.

Cum nō spectamus certū quod agamus, cōueniet illud: Quo te Mœri pedes, an quō te uia ducit in urbem?

84. Sors omnia uersat.

Cum innuemus fortunā, in omni re plurimum dominari, non in tempestuum fuerit illud: Sors omnia uersat.

85. Carmina tantū, Nostra ualēt Lycida, tēla inter Martia quātum, Graonias dicunt, aquila ueniēte colūbas.

Hoc uersu indicabimus, frigere studia inter strictos gladios, neq̄ esse q̄ magnopere quispiam poēma studeat dedicare principi, in re bellica occupato. Quod innuere etiā uidet Horatius, cū ait: Nec cum uenari uolet ille,

Aeolijs

poemata pāges. Et paulò post. Quoti-
esq̄ educēt in agros, Aeolijs onerata
plagis, iumenta canesq̄: Surge, & in
humane senium depone camœnæ.

86. Heu cadit in quenquam
tantum scelus.

Hoc uersu exaggerabimus crimen,
quod maius putabimus, quàm ut in
hominem cadere possit.

87. Pene simul tecum, solatia ra-
pta Menalca.

Hoc uersiculo significabimus, ue-
teris discessu amici nobis adēptum,
quicquid ante solatiū habuimus atq̄
delectationis: nihil enim dulcius est,
quàm habere cum quo partiri curas
dulcissimas, ac nugari suauiter inter-
dum possis. Qualis hic mihi amicus
fuit Ioannes Borsalus, uir nullo non
præconio maior: q̄ simul ac in Selan-

diā Canonicus factus migravit, à me
 censui dimidium animæ meæ, & stu-
 diorum ac laborum meorum calcar,
 & quasi quendam socium & comitē
 distractum.

89. Occursare capro (cornu
 ferit ille) cauto.

Dicet in hominē maledicū ac præ-
 ferocē, quē haud quaquā impune la-
 cessas. Ab hoc nihil dissidet illud Hæ-
 ratianum: Fœnum habet in cornu.

90. Mantua uæ miseræ.

Plurimum mali sepe est ciuitati, à ui-
 cina ciuitate. Ad hoc significādum,
 conueniet illud: Mantua uę miseræ,
 nimium uicina Cremonæ. Quod nō
 intempesti uiter tunc quoq; usurpabi-
 mus, cum innuemus minime conue-
 nire inter uicinos, qui in eadem arte
 uersantur. Siquidem inter hos artifi-
 cū si

cij similitudo, emulationem fermè solet conciliare. Vnde dicitur etiam hodie uulgo nostrati; ~~Figulus figulo, faber inuidet fabro, futuri futuri, poëta poëtae, & causidico causidicus.~~

91. ~~Non ego credulus illis.~~

Hoc dicitur, cum indicabimus nos minimè fidem habere, uerbis cuiuspiam intemperatius garruli: solet em̄ nō raro euenire, ut pleraq; mētiatur, quisquis multum loqui conet. Huic omnino simile Terētianū illud in Andria: ~~Mihi quidem non fit uerisimile.~~

92. ~~Argutos inter strepere anserolores.~~

Hoc quoque prouerbii, interpretatus est Erasmus.

93. Huc ades ô Galatea.

Cum non longe à mari habitantem amicum, admonebimus ut in urbem

commigret ubi stridentes Aquilone
 procellas, non sit auditurus, utemur
 hoc carmine: Huc ades ô Galatea,
quis est nam ludus in undis.

94. Hic uer purpureum.

Contra, si quando orta in urbe qua
 piã periculosa seditione, monebimus
 amicum, ut uitato strepitu, intestinisq;
 discordijs, ad ruris se conferat delici-
 as, tradatq; se ocio & tranquillitati,
 usurpare licebit illud: Hic uer purpu-
reum, uarios hic flumina circum,
Fundit humus flores: hic candida po-
pulus antro Imminet, & lente textunt
umbracula uites. Huc ades, infani fe-
riant sine littora fluctus.

...
 a. Hinc uer

95. Numeros memini si uer
ba tenerem.

Cum indicabimus, nos non posse sa-
tis ad uerbũ memoriter narrare, que
 apud

apud autorem aliquem legerimus, nō alienū fuerit illud : Numeros me mini, si uerba tenerem. Est apud Vergiliū, Lycidę pastoris, innuētis meminisse se quidē modulatam : quam imaginem ῥυθμὸν amici, uerum non tenere uerba carminis.

96. ~~Omnia fert etas, animū quoq;~~

Quoties innuemus, in senibus corporis uires cōsenescere atq; deficere, memoriā etiam minui, cōgruet illud:

~~Omnia fert etas, animū quoq;~~

97. Sæpe ego longos.

Cum iactare quispiam uolet in studijs, transactam sibi adulescentiam, tempestiuiter utetur illo : Sæpe ego longos Cantando, memini puerum me condere soles.

98. Nunc oblita mihi tot carmina.

Cū senes iā, indicabimus nobis exci

disse omnino, quæ aut pueri, aut adulescētes didicerimus, cōueniet illud: Nūc oblita mihi carmina, uox quoq; Mœrim, lā fugit ipsa. Vtiē diuus Hieronymus in epistola ad Nepotianū.

99. Lupi Mœrim uidere priores.

Cum hoc prouerbiū meis illinirem lucubratiūculis, frater meus germanus iuuenis, non abhorrens à studijs humanitatis, dixit mihi idem ab Erasmo enarratum: qui si reliquos quoq; omnes Vergiliū uersus, adagionis speciem præ se ferentes, aut cōgessisset antehac, aut nunc per ociū posset, meo cōsulisset labori, nulla uenustioris literaturæ studiosorū iactura.

100. Nunc omne tibi stratum.

Cum significabimus nullis flātibus uentis, non esse nauigādi facultatem, aptè quadrabit illud: Nūc omne stratum

tum silet æquor : & omnes (Aspice)
uentosi, ceciderunt murmuris auræ.

101. Cantantes licet usq̃ (minus
uia lædet) eamus.

Cantiuncule amœniore, & facetus
sermo, uel longissimum iter breue fa-
cit, atq̃ ita iucundum, ut eundi labo-
rem non sentientes, minimè defatige-
mur. Ad hoc significandum, ualebit
illud : Cantantes licet usq̃ (minus uia
lædat) eamus. Cum nuper ego frigo-
re anni medio, Louanio Bruxellā uer-
sus irē, prius omnino in urbem ipsam
uentū est, quàm ullus ad me defatiga-
tionis sensus peruenerit, Nam mecū
illò, demulcēdi atq̃ laxādi animi gra-
tia, uenerat Ioannes Munterius Gan-
dauensis, homo doctus omnino, atq̃
φ12. • 1070, qui mihi tū fuerat pro ue-
hiculo in uia : quemadmodum domi

est in utriusque lingue studiis, non iniucundus socius.

102. Ego hoc te fasce leuabo.

Adiutare onera amico cupientes, dicemus illud: Ego hoc te fasce leuabo.

103. Desine plura puer.

Cum admonebimus quempiam silentij ad mensam sedentes, ubi famelicis nobis, haud libeat prius fabulari, quam iratum ventrem placauerimus, non infestius usurpabimus illud: Desine plura puer, & quod nunc instat agamus.

104. Non canimus surdis.

Si quis praceptor innuet ea quae docet, ab auditoribus memoriae mandari, allegabit illud: Non canimus surdis. Illum etiam lauri, illum etiam fleuere myricae. Si quando significabimus in hominis docti atque eloquentis morte, nullum studiosorum fuisse, qui non lacrymas

crymas dederit, accommodabimus il-
 lud: ~~illum etiam lauri, illum etiam fle-~~
~~uere myricæ: Pinifer illum, etiam sola~~
 sub rupe iacentem Mænalus, & geli-
 di fleuerunt saxa Lycei

105. Vuidus hyberna, uenit de
 glande Menalcas.

Cōueniet in indoctos & barbaros,
 qui nihil tenēt mundioris literaturæ.

106. ~~Et nigræ uiole sunt, & uaci-~~
 nia nigra.

Si quis male auidet, quod facie sit a-
 tra, in commendationē atri coloris,
 eleganter adducet illud: ~~Et nigræ uio-~~
~~læ sunt, & uacinia nigra.~~

107. Hic gelidi fontes, hic mollia prata
 Lycori, Hic nemus, hic ipso tecū con-
 sumerer æuo. His uersibus utemur
 quoties indicabimus eos oppidi cuius
 piā amœnitate peculiariter delectari.

Quale

Quale in Barbātia Louanium : cuius
famā amœnitatis, latius diffudit gym-
nasium, quod habet ijs nostris tempo-
ribus, in omni penè disciplinarū ge-
nere ita florens, ut huic uix Athenas
prætulerint. In Flandria autem Gan-
dauum oppidum, præterquam quod
amœnum, etiam multis nobilium ui-
rorum ædificijs, antiquorum operū
emulum: cui quidem fateor, me sem-
per plus cæteris fauisse, quod olim
hic didici latinæ linguæ rudimenta,
cum puer undecim natus annos, à pa-
tre meo (felicis memoriæ) illò essem
deductus, traditusq; erudiendus Pe-
tro Scoto : quē uirum illius ciuitatis,
ingenio atq; doctrina præstantissimū
audeo dicere. Sed ad institutū recur-
ro, ne quis me dicat in medijs cōmen-
tarijs Panegyricū scribere : quanquā
uideo

uideo summos scriptores, nōnunquā uoluptatis causa, & ut marcentē quasi stomachum lectoris excitent, in digressionibus expatiari. Ego uero hic non nihil à proposito digressus sum, ut grati discipuli officio fungerer, nō ut uel ipse uoluptatem aliquā caperē, uel lectori oblectamenta quærerem.

108. Certum est in syluis.

Cum feruus quispiam innuet immittius se tractari ab hero duro, malleq; se, uel inter feritate formidabili uersas, leonesq; in solitudinibus uersari, quā tale diutius monstrum perpeti, dicet illud: Certum est in syluis inter spelea ferarum, Malle pati.

109. Libet Partho.

Si quis indicabit lusibus uacare se, ut quod in animo est molestię pellat, usurpabit illud: Libet Partho torquere
Cydo

Cydonia cornu Spicula, tāquam hęc
sit nostri medicina doloris.

110 Omnia uincit amor, & nos
cedamus amori.

Hoc carmine potentiam amoris licebit indicare, de qua sunt non inelegātes apud Apuleiū in quarto de asino uersiculi: quos non pigeret subscribere, nisi promptū esset cuilibet apud autorē ipsum legere, qui Philippi Berroaldi, uiri in literis non postremi nominis cura, pristinum decorē nuper adeptus, hodie passim prostat.

111. Et quis erit modus.

Si quando hominem contubernalem, nocte concubia studentem reperiemus, locus fuerit illi: Et quis erit modus? Quo quidē monebimus eū, ne ita sit in studijs assiduus, ut corpus afficiat: quo nomine Marcum principem

cipem Romanum, legimus correptū à domesticis.

112. Nec gramina riuvis.

Si quis innuet studiosum poëticę, non facile expleri lectione boni poëtae, congruet illud: Nec gramina riuvis, Nec cytho saturantur apes, nec fronde capellæ.

113. ~~Soli cantare periti.~~ Arcades.

Hoc usurpabimus, si libebit in quospiam iocari, qui disciplinam aliquam ita sibi uendicant, ut nihil alijs relinquāt. Quemadmodum tali eloquentiam asserunt, atque hoc nomine sibi placent ita insolenter, ut si quando quid etiam rustice dixerint, hoc ipsum elegantissimū, atq; à musis ipsis profectū uideri uelint. Cæterum hoc uersu, serio fortasse laudari illi possent; nisi nūc in Germania quoq;

uiri essent utriusque linguæ peritissimi, qui non solum docēdo, politiores quotidie suos reddunt, sed scribendo etiam Germaniam æternitati commendant.

114. Mihi tum quàm molliter
ossa quiescent.

Si quis indicabit, se in patria apud fumantes carniū ollas uitam transacturum, curarum omnium expertē, dicet illud: Mihi tum quàm molliter ossa quiescent.

115. Non illum nostri.

Ad significandum puerum indocilem, & ad disciplinas ineptum, conueniet illud: ~~Non illum nostri, possunt mutare labores.~~

116. Gracili fricellam texit hybilco.

De ijs qui in humili quapiam re operam sumunt.

Amor

117. ~~Amor tantum mihi crefeit
in horas, Quantum uere no
uo, uiridis se subiicit alnus.~~

Hoc uerſu innuemus, augeri in dies amorem noſtrum in bonas literas, idq̄ fit, ſi optimis aſſueuerimus ab ipſis crepundijs, ſi paruuli primos illos ſcriptores, Vergilium, Horatium, Ciceronem, Terentium deniq̄ imbiberimus: cuius quidem poëtae ſex fabulas, qui non legerit, is quid eleganter aut dicere in corona, aut ſcribere poſſit, nō uideo. Vnde magis etiam miror, hunc poëtam dignum ſtudioſis ingenuarum artium, dignū claris uiris, dignum principibus, dignum regibus, hodie in tam paucis literarijs ludis doceri: ex cuius lectione, ſtudioſi iuuenes pluſculum reportare poſſent emolumēti, quàm ex a-

lio quoduis ueterum . Quod uidentes
 in Selandia quoque, præceptores ali-
 quot bene literati, nuper pueris Te-
 rentium prælegere cœperunt. Cuius
 poëte comœdijs, si illi immutare per-
 rexerint, spero fore propediem, ut Se-
 landia mea, non minus literas, quàm
 noscere dicatur mare, quo cingitur
 undequaq;, nec minus ab orationis ni-
 tore, quàm domesticæ supellectilis
 mundicia (quæ huic cum Ho-
 landia finitima regione
 conuenit) laudari
 ab omnibus debeat.

FINIUNT PROVERBIA VERSU-

um, expoëtarum principe Vergilio
 collectanea, ab Adriano Bar-
 lando recognita, & aucta.

Cla

CLARISSIMO HEROI GE
 orgio Haloino, domus ac ditionis
 Haloinæ apud Flādros longe princi
 pis, Adrianus Barlandus
 salutem dicit.

QVm superiore anno meas
 in Vergilij Bucolicon an
 notationes emissem, de
 dicassemq; eas Ioanni Niniuitæ, uiro
 apud Flandros præcipue eruditionis,
 ex rudi scheda repurgare cœpi, quæ
 antea in futurū opus temere congef
 feram è libris Aeneidos. In eo studio
 cōsumptis iam aliquot mensibus, co
 gitanti mihi, cuinā (euolare gestiens)
 opusculum cōmodissime dicare pos
 sem, solus tu occurristi Haloine clarif
 sime, cui duas ob res, eam potissimū
 lucubrationē deberi existimaui. Pri
 mum, q̄ summo generi, summā eru

ditionem adiunxeris, ob quam, tanto cæteris heroibus dignior es, quem omnes colunt ac uenerantur, quanto luscinia semper ad huc coruo, hoc est doctus indocto fuit honoratior. Deinde quæ me prius amare cœperis, quam uel cognoris uel uideris. Quo nomine plus tibi debeo, quam ut unquam soluendo esse possim. Habes quare annotationes in libros Georgicorū, atque Aeneidos Vergilij tibi nuncupare uisum est, opus uidelicet aptū poëtice studiosis adulescentibus. Sed quantum habeat doctrine, quantum uel fructus allaturum sit ijs qui legent, aliorum esto iudicium. Illud uere mihi, citra omnem suspicionem arrogantiae sumere possem, hoc argumenti à me primum excogitatum fuisse, postquam annis superioribus in manus
meas

meas, incidisset opus adagiorum ue-
 terum Erasmi: in quo disertissimus
 uir ille, plerosque Homeri uersus,
 ad hunc modum interpretatus est.
 Vale, & cum hoc opusculum no-
 strū, quod tibi dedicamus (sic paruū,
 ac propemodū rusticum) quæ
 so animum, non rem ex
 pendas. Louanij.

D 3 Barlan

BARLANDI COLLECTA
 nea prouerbialium sententiarum
 ex libris Georgicorum & Aeneidos Vergilij.

1. Multū ille & terris iactatus, & alto.

Vm significabimus aliquē plusculum regionū lustrasse, usurpabimus illud ex primo Aeneidos Vergilij libro: Multū ille & terris iactatus & alto. Verba sunt poëtae, significantis Aeneā post excisam Troiā uarias terras, mariaq; laboriosissime peragrasse.

2. Manet alta mente repostum.

Vbi significabimus ueteris memoriam iniuriæ nōdum esse obliteratedā,

lice

licebit illud accommodare: Manet alta mente repostū. Dicitur apud Vergiliū de iudicio Paridis, in quo is uoluptatis illecebra plectus, contra Iunonem & Mineruam, indicauit Venerem forma præstare.

3. Mihi iussa capescere fas est.

Quum innuet iuuenis faciendum sibi, quod mandauerit natu maior quispiam, non ineleganter proferet illud: Mihi iussa capescere fas est.

4. Tu mihi quodcunq;

Quū significabimus alicuius fauore atq; auxilio, amplissima quæq; nos affecutos, usurpare poterimus illud: Tu mihi quodcunq; hoc regni, tu sceptrā Iouemq; Cōciliās. Dicit ab Aeoli persona, agnoscentis quicquid habet imperij dignitatisq;, id omne Iunonis sibi contigisse beneficio.

5. O terq; quaterq; beati.

Defelicibus, & qui rebus omnibus
ad uitæ spectantibus, abundant.

6. Motos præstat cõponere fluctus.

Quoties inter se dissidentes, conabi-
mur ad concordiam reducere, con-
ueniet illud: Motos præstat compo-
nere fluctus.

7. Sequit animis ignobile uulgus.

Hoc uersu innuemus, declinandam
esse concitantem plebem, quæ ob im-
peritiam & perturbationem, potius
rapi solet, quàm ratione duci.

8. Furor arma ministrat.

Significat iratum hominem, quod
primum obuiũ est, id sibi pro armis
capere.

9. Post mihi, non simili pœna
commissa luetis.

Hoc uersiculo præceptor aliquis, in-
nuec

nuet se grauius animaduersurum in
discipulos, si semel admissam culpam
iteraauerint.

To. Ille regit dictis animos,
& pectora mulcet.

De præceptore litigantes discipu-
los comprimente. Poterit etiam de
principe populi seditiones cohercen-
te, & de eloquētia dici, cuius tanta po-
tentia est, ut urbes quoque olim, suo
uersauerit arbitrio.

¶ Cunctus pelagi cecidit fragor.

Hoc carmine innuemus, extinctos
in urbe tumultus, uel lites & iurgia in-
ter maritum atq; uxorem.

¶ Optata potiunt Troës arena.

Si quos eo peruenisse uidebimus,
quo magno desiderio profecti sunt,
applicabimus illud: Optata potiun-
tur Troës arena.

D S O passi

13

O passi grauiora.

Si quis præteriti incommodi recordatione, animabit sese ad toleranda præsentia mala, citabit illud: O passi grauiora, dabit deus his quoq; finē.

14. Vos & Scylleam rabiem, penitusq; sonātes, Accestis scopulos, uos & Cyclopea saxa Experti.

In homines, magnis terramariq; periculis defunctos. Est apud Maronē Aeneę hortantis suos, ut mala præsentia magno animo ferāt, affecuturi tandem pacatas sedes, in quibus constituturi sint imperium.

15. Forſan & hæc olim meminisse iuuabit.

Hoc ſignificat, iucundiſſimam eſſe præteritorum malorum recordationē. Vnde fit ſepenumero, & libenter nauſe amicis narrent, quæ medijs in

flu

fluctibus aliquando adierint pericula: & miles, quot pugnaverit in hostē prælijs, quot cicatrices tulerit.

16. Per uarios casus.

Perpetua quædā militia est uita hominis, in qua laborandum est nobis, ut simus postea in ocio, ad hoc significandum conueniet illud: Per uarios casus, per tot discrimina rerum, Tendimus in Latium, sedes ubi fata quietas Ostendunt.

17. Durate.

Hoc uerbo iuuenē uirtutis uiam semel ingressum, hortabimur ut p̄gat, neq; desistat donec superata difficultate, in summum eius euaserit, ubi laborum suorum, capturus sit uberrimos atq; iucundissimos fructus.

18. Spem uultu simulat, premit altū corde dolorem.

In tristem, qui tamen se gaudere si-
mulat.

39. Implentur ueteris Bacchi,
pinguisq; ferinæ.

In gentem comestationibus dedi-
tam cōueniet, maxime in aulicos no-
strates, qui intempestiuis conuiuatio-
nibus dediti, noctes diesq; bacchant.

40. Hic pietatis honos, sic nos in
sceptra reponis?

Vti licebit, hoc uersu, quoties noce-
bunt nobis, de quibus ipsi aliquando
bene sumus meriti. Ut ad Ciceronē
interficiendum, uenit Popilius qui-
dam Lenas, quē ipse Tullius capitali
iudicio ante defenderat. Veneris est
apud Vergilium, indignantis Aene-
am suum à dijs negligi, quorum ille
templis tot dona tulisset.

De certa fide. Nam canitie multa
respersi homines, minus sunt frau-
dulenti.

22. Scelere ante alios, imma-
nior omnes.

In eum dicetur, in quo innuemus i-
niquitatem & malitiam, usq; ad sum-
mum gradum creuisse.

23. Cur dextram iungere dextræ,
non datur.

Si amici cuiuspiam longius distiti,
presentiam desiderabimus, ijs cōue-
niet uti uersiculis: Cur dextrę iunge-
re dextram: Non datur, & ueras audi-
re & reddere uoces?

24. Quę regio in terris, nostri non
plena laboris?

Hoc uersu significabimus, toto es-
se orbe dispersa, scriptoris cuiuspiã o-
pera; ut sunt apud omnes doctos hac

tem

tēpestate lucubrationes Erasmi, quo nullus recentiorum (quod sciam) aut plura, aut etiam meliora scripsit.

25. Res animos incognita turbat.

Dicetur in homines idiotas, qui sibi de rebus memoratu dignis sermo instituit, stupere solēt. Nōnulli etiā irasci, si quis haud paulo doctior, inter cœnandum latine loqui cœperit.

43. Tros Tyriusq; mihi.

Si quis indicabit se erga studiosos adulescentes perinde esse, ac album fixum in albo lapide, omnesq; ex equo diligere, non intempestiuiter accommodabit illud: Tros Tyriusq; mihi nullo discrimine agetur.

27. In freta dum fluuij.

Si cui innuemus re pulchrè & insigniter gesta, immortalitatem cōparatā, hos licebit uersus usurpare. In freta dum

ta dum fluuij currēt, dum montibus
 umbrę Lustrabunt, cōuexa polus dū
 sidera pascet, Semper honos, nomēq;
 tuum, laudesq; manebūt. Et huiusmo
 di quidem figurę passim obuię apud
 illustres poētas, speciem omnes quan
 dam habent prouerbij.

28. Nouas artes, noua pectore
 uersat Consilia.

In hominem qui totus struendis insi
 dijs intētus est. Qualis fuit Carthagi
 nensis Hannibal, à quo toties insidijs
 petiti sunt Romani.

29. Haud tātō cessabit cardine rerū.

Pro eo quod est, non desistet à nego
 cio penè transacto.

30. Te iam septima portat, Omni
 bus errantem terris &
 fluctibus æstas.

Venustissimum hoc erit, si in homi
 nem

nē erraticū, & nullius rei detruseris.

31. Hæc in nostros, fabricata
est machina muros.

Si quid innuemus paratum in nostram perniciē, congruet illud: Hæc in nostros, fabricata est machina muros. Dicitur apud Vergiliū de equo Troiano, quem Græci in Troianorum exitium ædificauerant.

32. Crimine ab uno, disce omnes.

Si quis malos esse quosdam & corruptos suspicabitur, quod cum malis consuetudinem habeant, dicet illud: Crimine ab uno, disce omnes. Ab hoc nihil discrepat Terentianū illud: unum cognoris, omnes noris.

33. Nos aliquod nomen, de
cusq; gessimus.

Hoc uersu indicabit se quispiam, nō omnino inglorium etatem exegisse.

Geli

34. Gelidusq; per ima cucurrit.

Qui dicet in maximo metu se fuisse,
non incōcinniter adhibebit illud: Ge-
lidusq; per ima cucurrit.

35. Eripui lætho me.

Si quis innuet se graui & periculoso
morbo liberatum, aut aliud quippiã
deuitasse mali, accommodabit illud:
Eripui lætho me.

36. Omnia ferre sub auras.

In hominem linguę incontinentis.
Qualẽ se esse cum innuere uellet Te-
rētianus Parmeno: Plenus (inquit) ri-
marum sum, hac atq; illac perfluo.

37. Excussit ceruice securim.

Hoc uersiculo innuemus quempiã
malum, quod imminebat depulisse.

38. Scelus expendisse mœrentem.

Si quem merito pœnis affectum di-
cemus, locus erit illi: Scelus expendis

E se mœ

semerentem, Lacoonta ferunt. Dicitur apud Vergilium de Laconte à serpentibus absumpto, quod ut Troiani crediderunt) tentandi gratia cuspidem antea immisisset in equū Mineræ, à Græcis edificatum.

39. O lux Dardaniæ, spes ô fidissima Teucrum.

De homine eloquēte, & qui bonas literas scribendo, ab iniuria nititur obliuionis uindicare.

40. Fuimus Troës.

Hoc Vergiliano adagio, significabimus actum esse de quopiam. Recensetur ab Erasmo, ne quid interim debita gloria fraudetur, atq; de possessione (ut aiunt) deijciatur.

41. Milia tot magnis nunquã uenere. Significabitur hoc carmine ingēs hominū multitudo. Usurpauimus nos

in

in epistola quadam ad doctissimum
uirum Ioannē Murrelium : sed quā
aptè, aliorum esto iudicium.

¶ Vna salus uictis, nullam spe-
rare salutem.

Si quis innuet desperationem uerti
nonnunquā in uirtutem, dicet illud:
Vna salus uictis, nullam sperare salu-
tem. Apud Iustinum historicū arua-
lissimum est, Locrenses cum Crotoni-
ensibus pugnantibus, nulla alia causa ui-
cisse, quā quod antea ob suorū pau-
citatē desperassent.

¶ Aspirat primo.

Cum in negotio quopiam bene se
se habebūt principia, rectè accommo-
daueris illud: Aspirat primo fortu-
na labori.

¶ Nihil inuitis fas quenquam fi-
dere diuis.

Grauiſſima ſententia, interpretatur Donatus inefficax reddi, quicquid humana induſtria aduerſus dei uoluntatem molitur: hominibus enim deus potentior. Simillima huic ſententiæ eſt Antonij Sabellici illa in Enneadibus. Fruſtra opponuntur diuinæ uoluntati, humana conſilia.

45. Iuſtiſſimus unus, Qui fuit in Teu-
cris, & ſeruantiffimus equi.

Laudabitur hoc quiſpiam à iuſtitia, quæ nos ſuapte ſponte ſequetur, ſi omnem malam cogitationem de cordibus noſtris depoſuerimus.

46. Dijs aliter uiſum.

Quod ſuperi dant ferendum: cœ-
lum culpæ quis audet.

47. Domus interior gemitu, miſe-
roq; tumultu Miſcetur.

Perquam uenuſtum erit, ſi ad ani-
mum

mum deflexeris, hoc uidelicet sensu:
Corpus bene habet: sed ira, cupiditate,
libidine mens exagitata, ingemit.

48 Tibi pro scelere, pro talibus au-
sis Dñj, si qua est cœlo pietas, que
talia curet, Persoluant grates
dignas, & præmia red-
dant Debita.

Imprecatio in hominem scelestiorẽ.

49 Quoniam nostri tibi cura recessit.
In eum qui nostri desijt meminisse.

50 Ne qua parentis Iussa time, neu
præceptis parêre recusa.

Hoc carmine monemur obtempe-
rare parentibus, quod quidem, haud
grauatè nos decet facere. Quãdoqui
dẽ deus ijs qui erga progenitores pie-
tatem coluerint, non modo uitę pro-
mittit immortalitatem, uerum etiam
in hac, interim uitæ longæuitatem.

E 3 Nusquã

51 Nusquam abero.

Cōueniet, si cui in rebus omnib. sup
petias p uirib. nostris pollicebimur.

52 Sedibus hæret in iisdem.

In eū qui nihil promouet, sed indo
ctus, ignauus iuxta semp manet. In
eos etiā torquebit, q in iisdē semper
senescunt studijs: ueluti si qs neglecto
questuoso legum studio, assidue poē
tas euoluat, qui quid ad farinas:

53 Quo res cunq; cadent, unum
& commune periclū.

Simillimū est illi apud Ciceronem:
in eadem es nauī. Cui quoq; prouer
bio, Erasmus non improspere sub
scripsit.

54 Stat casus renouare omnes,
omnemq; reuerti Per Tro
iam, & rursus caput ob
iectare periclis.

Hoc

Hoc dicet qui periculis, quę semel expertus est, iterũ obijcere sese constituit: ut si quis iterum nauigare decreuerit, factõ ante naufragio.

55. Ipsa silentia terrent.

Qui significabit insolitum uspiam silentium esse sibi suspectum, atq; ob id se timere insidias, adducet illud: Ipsa silentia terrent.

56. Quid tantum insano iuuat indulgere labori.

Hoc uersiculo monebitur quispiam, ne in laborando nimium sit uehemens. Nam ut immodicum ocium, ita labor quoque immodicus, ualetudini inimicus est.

57. Non hæc sine numine diuum Eueniunt.

Si quę indicabimus ad amplissimas dignitates, unius dei fauore subuectũ,

appositè dicemus illud: Non hæc si-
ne numine diuum Eueniunt.

58. Tantum æui, longinqua ua-
let mutare uetustas.

Hoc uersu significabimus nihil esse
tam firmum, quod non demoliatur
tandem longa annorum series.

59. Sic oculos, sic ille manus, sic
ora ferebat,

De filio patri simillimo: aut alijs qui
busdã rebus, nihil inter se dissimilibus

60. Sternimur optatæ gre-
mio telluris.

Desideratum iam diu portū nacti,
aut in patriam (quæ nullos non dulce-
dine aliqua ducit) appellentes, usurpa-
bimus illud: Sternimur optatæ gre-
mio telluris.

61. Remis uentis'q̄.

Hac prouerbiali metaphora, dice-
mus

mus aliquos maximo conatu adniti
atq; incumbere. Sumptum à nautis.
82. Sua cuiq; exorsa laborem, for
tunamq; ferent.

Hoc carmine significabimus fe
rendum cuiquam id incommodi, cu
ius ipse autor fuerit. Hoc in sermoni
bus dicere solitum audio Petrū Mon
tanum, uirum in omnium bonarum
artium disciplinis egregium.

80. Mihi frigidus horror.

Si quis indicare uolet se uehemēter
re quapiam perterrefactum, citabit
illud: Mihi frigidus horror, membra
quatit, Gelidusque coit formidine
sanguis.

81. Quid non mortalia pectora co
gis, Auri sacra fames?

Si quādo dicemus homines auri gra
tia, diuina & humana miscere, infan

E s da

da & execrabilia moliri, noua uoluntate in pectore consilia, contaminare, diripere, spoliare, occidere, locus erit illi: Quid non mortalia pectora cogis, Auri sacra fames?

☞ Contactuq; omnia foedant.

In quos quæso hoc aptius detorseris, quàm in Calcographos indoctos, qui ueterum pariter ac recentium autorum labores, ob inscitiam corripiunt, lanq̃ uerius quàm calcographi appellandi. Horum indiligentia, aut inscitia potius, fortassis latius hoc tēpore grassaretur, nisi constantius resisterent doctissimi duo calcographi, Aldus Manutius, & Iodocus Badius quàm emendatissimè imprimentes, optimos quoq; autores ab orco mortuos reduces in lucem faciunt: & qui olim prodigiosis mendis scatebant,
eos

eos ab omni iniuria uindicantes, e-
mittunt.

73. Expletus dapibus, uinoq̄ sepultus.
Quadrabit in hominem, uino & epu-
lis grauatum.

74. Trunca manum pinus regit,
& uestigia firmat.

De homine decrepito, qui pedum
destitutus uiribus, baculo nititur.

75. Omnis curæ casusq̄ leuamen
Si decesserit amicus, quo cum iocos
seriaq̄ iuxta miscere consueuimus,
adducamus illud: Omnis curæ ca-
susq̄ leuamen, Amitto Anchisen.

76. Conticuit tandem, factoque
hic sine quieuit.

Facete in eum torquebitur, cuius in
conuiuio, post longas & molestas fa-
bulas, silentium nobis gratum esse in-
dicabimus.

Sed

77 Sed mihi uel tellus.

Qui dicet se uel mori malle, quam id facere quod infamię sibi sit futurū, usurpabit illud: Sed mihi uel tellus optem, prius ima dehiscat.

78 Habes quod tota mente.

Si quem indicabimus, quod uoluit assecutū, usui erit illud: Habes quod tota mente petisti.

79 Ipse ante alios pulcherri-
mus omnes.

De scriptore præter cæteros facundo, aut uiro statura præter cæteros excelsa.

80 Pariter facta atq; infecta canebat.

In hominē falsa ueris intermiscentē.

81 Duris genuit te cautibus horrēs.

In eum, qui ingenio est adeo duro atq; inexorabili, ut neq; misericordia, neq; precibus molliri queat, non in sci

te tor

te torquebitur illud: Duris genuit te
cautibus horrens Caucasus, hyrcanæ
q̄ admorunt ubera tigres. Siquidē
Phauorino apud Gellium autore, ad
fingēdas animi corporisq̄ similitudi-
nes, natura feminis & lactis ingenia,
& proprietates ualent. Neq̄ in homi-
nibus id solum, sed in brutis quoque.

82. Pedibus talaria nectit.

Vsui fuerit, si quem indicabimus fu-
gam adornare. Potest etiam de eo di-
ci, qui se parat ad opus aliquod per-
agendum,

83. Nusquam tuta fides.

Hac sententia significabimus, tantā
esse hominum perfidiam, ut uix ullus
sit, cui credere quicquam possis. Con-
similē habet sensum, illud in Andria
Terentiana: Nulla ne in re, esse cui-
quam hominum fidem:

Nul

84. Nullis ille mouetur fletibus, aut
uoces ullas tractabilis audit.

In hominem plane saxei capitis, atq;
inexorabilem.

85. Magna q̄ irarum fluctuat æstu.

In eū qui secū stomachatur. De Di
done dictū est, indigne ferente, quod
Aeneas fugam clam appararet.

86. Potes hoc sub casu du
cere somnos?

Hoc uersu monebimus nō esse dor
mitandum, undiq; imminētibus peri
culis: ut si hostis muros habeat.

87. Varium & mutabile sem
per Fœmina.

Significat mulieribus non esse cre
dendum, propter inconstantie uitiū,
cui natura sunt obnoxia.

88. Gradū studio celebrabat anili.

Cōgruet in cunctātius aliquid agen
tem.

tem. Dicetur etiam non ineptè de eo qui quod potest facit, non quod uult. Est apud Poëtã de ablegata nutrice.

89. Littus ama, Altum aliij teneant.

His monebimus quempiam, ut à negotio abstineat, cui sit impar: ueluti si de grammatica scribēs, theologiã eruditioribus relinquat.

90. Cedit, quoniã spoliata magister est.

91. Nihil stabile, quod duce caret.

92. Possunt, quia posse uidentur.

Ad rem peragendam confert plurimū, si quid te non desperes posse conficere, aut aliij te posse existiment.

93. His ego suetus.

Si quis indicabit, quæ puero sibi fuerint cordi studia, eadē seni defuisse iucūda esse, dicet illud: His ego suetus, dum labor, uires sanguis dabat, Aemula nec dum, temporibus geminis

sp̄ar

spargebat cana senectus,

94. Volucres diuerberat auras.

Si quem dicemus inanem operam
sumere, accommodabimus illud: Vo-
lucres diuerberat auras. Ut nos feci-
mus, docendis plerisque discipulis.

95. Ipse ego paulisper, pro te tua mu-
nera obibo.

Qui defesso integer in negotio suc-
cedit, illud citabit: Ipse ego paulisper,
pro te tua munera obibo.

96. Tu ne cede malis, sed contra
audentior ito.

Id est ne in aduersis animū deijcias.

97. Sopitos suscitāt ignes.

In eum, qui sopitū dissidiū renouat.

98. Superas euadere ad auras.

Multi sunt in hac uita perferendila-
bores, ad immortalitatem tendenti-
bus, ad id congruet illud, Superas eua-
dere

dere ad auras, Hoc opus, hic labor est

99. Nunc animo opus Aenea,
nunc pectore firmo.

Hunc uersum occinemus aggressuro negociū, in quo sit animo opus atque audacia.

100. Nec uidisse semel satis est.

Si quam picturam librum uē innuemus nobis ob elegantiam uehementer placere, locus erit illi: Nec uidisse semel satis est, iuuat usq; morari. De filio quoq; dicetur, q̄ è longinquis locis parenti expectatus redijt, cuius cōspectu parens sub primum illum apulsus, expleri nequiuerit.

101. Hinc Itale gentes, omnisq; Oe
notria tellus, In dubijs
responsa petunt.

De homine sapientia multa prædicto, ad quem consulendi causa undi-

F que

dique concurritur.

102. Ab Ioue principium generis.

Locus in hominem se iactantem natalium splendore.

103. Multi nos populi.

Si quis innuet se à multis certatim peti, conueniet illud: Multi nos populi multę Et petiere sibi, & uoluere adiungere gentes. Apud poëtam parenthesis est, quã ideo detraximus, quod ad rem nihil attinere uideretur.

104. Dij nostra incepta secudent.

Orantes ut incepta nobis negocia, deus ad felicem exitum perducatur, uersurpabimus illud: Dij nostra incepta secudent.

105. Non uobis rege Latino Diuitis
uber agri Troięue opulentia deerit.

Hoc uersu indicabitur, sub optimo præ

præceptore non defuturum discipulis, quod discant.

108. Cui tristia bella, Iræq; insidiæq; & crimina noxa cordi.

In eū dicet qui rixis, bellis, dolis gaudet, eaq; quoquo iuerit secum feret.

107. Odit & ipse pater Pluton, ode re sorores Tartaræ:

In hominem omnibus inuisum.

108. Ne noster honos.

Si quis ingentem semel de se hominibus spem dederit, huic annitendum, ne eā segnicie minuat, ad quod significandum illud conueniet: Ne noster honos, infractaq; cedat Fama loco.

109. Stupet inscia turba.

Indocti quæ nesciūt, in alijs mirant.

110. Et ululatibus æthera complent.

In mulierū intemperiem. Qualis illa fuit olim in senatu Romano lacry-

mātium mulierum, atq; obsecrantiū,
 ut una potius duobus nuberet, quàm
 uni duæ. Historia est in noctibus Gel
 lianis

111. Tot incassum fusos.

Si quis literatior cōstituerit abolere,
 quæ multo labore conscripsit, hoc di
 cemus: Tot incassum fusos patiēre
 labores.

112. Eximię laudis succensus amore.

Hoc uersiculo innuēmus laudis stu
 dio excitatū quempiā, ad pulchrum
 aliquod facinus peragendum.

113. Nobilis & fama, multis memo
 ratus in oris.

De homine, qui ob eruditionē nulli
 non est notus.

114. Ad nos uix tenuis.

Si quid nobis parum cognitum innu
 ere uolemus, congruet illud; Ad nos

uix

uix tenuis famæ prolabitur aura. Est
poëtæ inuocantis deas, ut res parum
cognitas, suggerant scribenti.

115. Conuectare iuuat prædas,
& uiuere rapto.

In eos qui nulla re furaces manus ab
stinere possunt, quiq; student diripi
endis opibus.

116. Toto uertice supra est.

Deo qui cæteros anteit corporis
magnitudine.

117. Hic tibi certa domus.

Hoc uersu indicabimus cui piã, do
mum nostram iure amicitiaë semper
patêre.

118. Requies ea certa laborum.

Hoc carmine significabimus non
non esse magnopere timendam mor
tem, quod ea uitæ huius laboribus,
ferûdisq; miserijs finē imponere uide

F 3 atur,

atur, & certe imponit ijs qui ex hac lacrymarū ualle ad cœlum demigrant.

119. Accepitq̄ manu, dextramq̄
 amplexus inhæsit

De homine qui officiosius aliquem exceperit. Ut me iurecōsultus inter Louaniēses doctissimus, Petrus The neus, quoties ad se inuitat, fraterna quadam charitate complectitur.

120. Iam matura uiro, iam plenis
 nubilis annis.

De puella quæ per ætatem uirum recipere iam potest. Nihil enim uetuerit usurpare, de puero iam per ætatē ad literas discendas idoneo.

121. Fugit ilicet ocior Euro.

De ætate qua nihil est fugacius. Hoc innuens Horatius secundo libro Sermonū: Heu heu fugaces, Posthume, inquit, Posthume labuntur anni.

122. Pedibus timor addidit alas.

Trepide fugienti, metus est pro alis.

123. Omniaq; arma aduocat, atq; ar/
mis uastisq; molaribus instat.

In eum conuenit, qui magno cona/
turem aggreditur.

124. Neq; enim fuga iam super
ulla pericli est.

De eo qui est circunuētus, ita ut im/
minens periculum iam nequeat effu/
gere. Ad hūc modum Carthaginen/
sis Hannibal, uidens undiq; se occur/
sum militū Romanorum obseptum,
poculum, in quo uenenum multò an/
te præparatum inerat, exhausit: au/
tor Liuius.

125. Nequeunt expleri corda tuēdo.

Qui rei cuiuspiam aspectu impensī/
us delectabitur, non inscite deflexerit
illud: Nequeunt expleri corda tuēdo.

F 4 Quic

426. Quicquid in arte mea.

Qui innuet, amici omnes res sibi curæ fore, dicet illud: Quicquid in arte mea possum promittere curæ, Quod fieri ferro, liquido uel potest electro, Quantum ignes animique ualent, absiste precando.

427. Incubuere omnes, pariterque laborem Sortiti.

De opere intētis. Est apud Poētam de ijs quos fabricæ suæ Vulcanus deorum faber præfecerat.

428. Tua cernere facta.

Cum innuemus optimum esse, ut discipulus boni præceptoris uitam omnem ac mores intueatur, discatque mirari: sic enim fore ut libentius imitetur, congruet illud: Tua cernere facta Assuescat, primis & te miretur ab annis. Dicit apud Vergiliū Euander
ad

ad Aeneam de Pallante filio, quē uult idcirco cum duce Troiano proficisci, ut sub militia illius tyrocinij rudimenta deponat, & fortissimi ducis consuetudine rei militaris peritior euadat.

129. Quas pœnas mihi Turne dabis,
Mine in quempiam, qui nobis male
fecerit.

130. O mihi præteritos referat si
 Iuppiter annos.

Est senis præteritam ætatem optantis, quæ rebus gerendis, & ad gloriam comparandam magis idonea est: senectus uiribus destituta, cōsilio tantum ualet.

131. Haud uatum ignarus, uen-
 turiq; inscius æui.

De eo, qui futura prædicere potis est hanc artē, ut multi sibi uendicant insolentes, ita paucissimi callent.

132. Contra Neptunum, & Venere
rem contraq; Mineruam,
Telatenent.

Conuenit in eum qui infirmior, con-
tra longè potentio rem depugnat: ut
si Frisius Gallo, Burgundo, Gelris
bellum inferat.

133. Rerūq; ignarus imagine gaudet.
In prophanos. Qui si quando ad spe-
ctandas comœdiarū actiones admis-
si sunt, dum nullam habēt idiomatis
cognitionem, personarum uestitu at-
que ornatu oculos pascunt.

134. Rumpe moras omnes.
Hoc significabimus, properādum
cuiuspiam ad rem peragendam.

135. Diues equum, diues pictai
uestis & auri.

De homine uehementer diuite.

136. Tum uero incumbunt, urget

præ

præsentia Turni.

Præsentibus heris diligētius omnia
agūt serui. Et in scholis pueri libris su-
is immuffant, magister ubi adest.

137. His amor unus erat.

De duobus qui magna inter se con-
cordia uixerint. Est apud Poëtam de
Niso & Euryalo, qui tam cōcordes in
uita fuerunt, ut inter rara amicorum
paria collocari meruerint.

138. Aliquid iam dudum inuadere
magnum. Mens agitat mihi,
nec placida contenta
quiete est.

Nonnulli magna semper moliūtur,
nonnullos ocij impatiētes, tenet in sa-
nabile scribendi studiū: ad quod signi-
ficandum, ualent superiores uersus.

139. Consilium summis regni de
rebus habebant.

Hicce

His uersiculis eos ridebimus, qui se motis alijs, perinde sermonē seruāt, ac si de serijs arduisq; rebus colloquerentur, cum interim nugas agant.

140. Meritanti non immemor
unquam.

Huic locus erit, si quis dicet accepti beneficij memoriam, ullo unquam die apud se interituram. Vt mihi donec hoc uitæ munus saluū esse deus uolet, non intermoriatur apud me Iacobi Poterij Brugēsis, à latine linguæ studijs non abhorretis, hominis munificentiae erga nos memoria.

141. Spondeo digna tuis.

Qui promittit mercedem non pœnitendam, ablaturum quempiam ob nauatā alteri operā, applicabit illud: Spōdeo digna tuis, ingētibus omnia cœptis.

Nec

142. Nec partum gratia talem
Parua manent.

Hoc significabimus, doctissimi cuius
piam uiri opus, futurū studiosis gra-
tissimum.

143. Ante annos.

Ad significandum hominem, uiridi
adhuc etate, fortitudine & cōsilio ui-
rum, congruet illud: Ante annos ani-
mumq̄ gerens, curamq̄ uirilem.

144. Sed non augurio.

Cum libebit quempiam ridere, qui
cum augurandi scientiam professus,
alijs mala prædixerit, ipse quid sibi es-
set euenturum mali, præuidere mini-
mè potuerit. Nō in facetè citabimus
illud: Gratissimus augur, Sed non au-
gurio potuit depellere morbum.

145. Multoq̄ iacebat.

Si quando apud literatos iocabimur
in

in ebriu iacentem, & ut Verg. ait: **T**o
to perflātē pectore somnū, haud in-
concinniter usurpabimus illud: **M**ul-
toq̄ iacebat Membra deo uictus. **P**er
deum, intellige Bacchū uini deum.

146 **S**i quid mea carmina possunt,
Nulla dies unquam memori
uos eximet æuo.

Hoc uersu scriptis nostris famā cui
pīam perennem pollicebimur, quam
in illustrium poëtarum atque orato-
rum operibus, adepti sunt non pauci
illustres principes.

147 Confixiq̄ suis telis.

In eum qui eius ipsius uerbis reuin-
citur. Translatio sumpta à militibus,
qui nonnunquam in pugna suis ipso-
rum gladijs transuerberantur. Similli-
mum est illi in Terētianis Adelpis:
Suo sibi gladio hunc iugulo.

Digna

148. Digna atq; indigna.

Si quē significabimus inter iurgan-
dū nihil reticuisse, sed quicquid in buc-
cā uenerit dixisse, cōueniet illud: Di-
gna atq; indigna relatu uociferans.

149. Tumidisq; nouo præcordia
regnoibat.

In eum, cui sublatus animus est, quia
paululū forte accesserit possessionis à
mortuis parentibus relictae: aut quia
sacerdotium obuenerit inopinatum.

150. Et tunice manicas, & habent
redimicula mitre.

In hoies immodice cultu indulgētes.

151. Macte puer uirtute noua, sic
itur ad astra.

Dicetur adulescenti, qui supra etatē
in literis aut philosophia profecerit.

152. Omnia longæuo similis, uul-
tumq; coloremq;.

De

De puero uultu patrem referente,
aut (si ad animū uelis trahere) per ue-
stigia paternæ uirtutis decurrente.

153. Et conferre manum, & procur-
rere longius audent.

De puerulis, quos sic in politiori lite-
ratura profecisse indicabimus, ut con-
discipulos quoque in literarium cer-
tamen audeant, tanquam in arenam
prouocare.

154. Me alta silētia cogis rumpere.

Qui innuet inuitum se atq; coactū
proferre, quod celato fuerat opus, ad-
ducet: Me alta silentia cogis Rūpere.

155. Spes addita suscitatur as.

In imperatorem, qui iniecta spe mu-
nitionis cuiuspiam potiunde, fortius
instat.

156. Numina nulla premunt.

Vt nihil satis tutum illis, qui iratos si-
bidi

bi diuos habent, sic nihil metuendū
 ijs qui eosdem habent propicios, aut
 certe non inimicos. Ad hoc signifi-
 candum, dicetur illud: Numina nul-
 la premunt.

157. Stat sua cuiq; dies, breue & irre-
parabile tempus, Omnibus est
uite: sed famā extendere factis,
Hoc uirtutis opus.

Hoc carminis, primū admonet nos
 breuitatis humanæ uitæ: deinde quia
 mortales sumus, ut præclaris factis im-
 mortalitatē nobis comparemus, ne
 ueluti pecora uitā egisse uideamur.

158. Iam sua Turnum Fata uocant, me-
 tasq; dati peruenit ad æui.

Hoc innuemus fieri non posse, ut di-
 utius in uita permaneat, qui ad sum-
 mam senectutem peruenerit.

159. Nescia mens hominum fati,

G fortisq;

fortisq; futuræ.

Prorepimus omnes immortalitatē,
 incerti quem simus uitæ exitum habi-
 turi, interim obnoxij malis omnibus
 160. Nec iam fama mali tanti, sed
 certior autor.

Cum indicare uolemus, post rumo-
 rem de re quapiam sparsum incerto
 autore, allatum tandem uerum nun-
 cium, recte accommodauerimus il-
 lud: Nec iam fama mali tanti, sed cer-
 tior autor. Quemadmodum nuper
 hic, cum aliquandiu rumor perseue-
 rasset, extinctum in Hispanijs Philip-
 pum principē nostrum, rumori mul-
 tis fidem non habentibus, redierunt
 tandem ex Hispanijs nobiles, & anti-
 qua fide uiri, qui mortuum cum suis
 oculis uidisse affirmarent, ac tum de-
 mum credidimus omnes. Tū demū
 cha

charissimi principis manibus ubertim fundere lacrymas, & singulis in urbibus parentare cœpinus.

161. Frater ne desere fratrem.

Conueniet, si quando innuemus æquum esse, ut germanus germanū, cognatum cognatus, amicū amicus adiuuet, si quis forte incōmodi quipiam adferre conabitur.

162. Spes pacis inanes.

De frustra sperantibus.

163. In melius tua quæ potes orsa reflectas.

Hoc monebitur adolescēs luxu perditus, ut emergat aliquando, & se ad frugem bonam recipiat.

164. Acron Graius homo.

In eum, cui indicabimus non esse fidem habendā, nisi simul rem præsentem exhibeat. Nam Græci olim ob le

leuitatem empturi quippiam, non nisi adnumerata pecunia admittebant.

165. Quo moriture ruis, maioraq̃
uiribus audes.

Apte detorseris in temerarium in-
cōsideratumq̃. Dicit etiam poterit in
eum, qui profitens artem quam non
didicerit, magno cū dedecore, & no-
minis sui uelut interitum decedit.

166. Iussa aliena pari & dominos
dignabere.

Congruet, si quando deterrere aliū
à seruitute conabere.

167. Abstulit atra dies, & funere
mersit acerbo.

Hoc queremur, immatura morte a-
demptum nobis amicū. Poëta funus
acerbum dixit, hoc est immaturum,
sumpta à pomis tralatione.

168. Et nunc ille quidem spe mul-

tum

tum captus inani.

De inaniter sperantibus. Dicitur apud Vergilium de Euandro, qui quotidie uota faciebat, iaciebatq; stipē p salute interempti in bello filij.

169. Hei mihi quantum præsidium.

Si quem uirum eruditione atque facundia celebrem, dicemus fato functum, qui in uita laborantibus bonis literis opem tulerit, competet illud: Hei mihi quantum præsidium Ausonia, & quantum tu perdis.

170. Cui neq; fulgor adhuc.

Si qua erit mulier annosior, cui tamē forma nōdum defloruerit, haud ineptè citauerimus illud: Cui neq; fulgor adhuc, nec dum sua forma recessit.

171. It lacrymans, guttisq; humentat grandibus ora.

Licebit hoc per uisionem usurpare

G 3 in di

in diuitis cuiuspiam hæredē, qui defuncto diuite mœrorē falsis lacrymis pullataq; ueste simulat, re gaudens.

172. Nullum cum uictis certamen,
& æthere cassis.

Hoc indicabimus, non esse dicendum prauius in mortuos, neq; defunctorum scripta reprehendenda.

173. Non hæc ô Palla.

Pater qui in filio multum diuq; expectato, profectu frustratus est, usurpabit illud: Non hæc ô Palla dederas promissa parenti. Dicit apud poëtã Euander, audita filij morte.

174. Ne uero ne me ad tales.

Si quis postea monitus, ut in principis cuiuspiam uitã stilum infigat, inuere uolet non esse tantum in eos dicere, qui molares domi hunc, quibus insectantiũ mordacitatem conficiãt,

non

non ineleganter accommodauerit illud: Ne uero, ne me ad tales impellit te pugnas. 175. Experto credite.

Vergilianum & hoc, quo mone mur ijs credere, qui plurimas res experientia didicerunt.

176. Ambo animis, ambo insignes,
præstantibus armis.

Huic uersiculo non nihil fuerit loci, si quando imperatores duos, à uirtute bellica laudabimus. Quales omnino fuerunt apud Romanos olim Cæsar dictator, et Octavius Augustus. Quorum alter potētissimos exercitus uirtute sua fudit: alter multis magnisque prouincijs domitis, peperit & ocium humanis gentibus.

177. Nec uicti possunt absistere bello.
In pugnandi auidos.

178. Spes sibi quisq; (subaudi sit)

Optimum est in bello, ut unusquisque miles in seipso spem habeat, non in aliena uirtute.

179. Consulite in medium, & rebus succurrite fessis.

Nescio an quicquam fuerit hoc uersu elegantius, si utemur eo, monentes in literis egregios uiros, ut pereunti reipub. literarię opẽ ferant, emendandis ueterum codicibus, sine quibus res literaria incolumis stare non potest. Louanij hoc tempore uidentur mihi studia hæc nostratia ex parte sibi aliqua restituta, diligẽtia latine doctissimi amici mei Ludouici Viuis, Hispani generis, qui quotidie docendo, dormienteis excitauit hic latinas musas.

180. Consilijs habitus nõ futilis autor.
De uiro prudẽti, & qui cõsilio pollet.
Est

Est de Drance oratore apud Verg.

101. Dicam equidem, licet arma mi
hi mortemq̄minentur.

Veritas non dicitur hodie sine peri-
culo. Huius tamē nōnulli ita sunt stu-
diosi, ut & odio haberi pro hac, & uin-
cula etiam ferre, haud recusauerint.

102. Non replenda est curia uerbis.

In eum dicitur, qui tunc consulen-
dum atque deliberandum existimat,
cum urgēte amico, uiribus potius u-
tendum sit.

103. Tibi Mauors uētosa in lingua.

In eos qui uerbis duntaxat bellige-
rantur.

104. Multa dies uariusq̄labor.

Si quem innuemus, fortunæ fauore
in eundem dignitatis locum subue-
ctum, unde paulò ante eiusdē iniqui-
tate fuerat eiectus, locus erit ijs uer-

G S sibus:

sibus: Multa dies, uariuscq; labor mu-
tabilis æui, Retulit in melius, multo
alterna reuisens Lusit, & in solidi
rursus fortuna locauit.

105. Turnus Ego, haud ulli uete-
rum uirtute secundus.

Hâc irrisiōnem accommodare lice-
bit, si quis miles corporis robore, pe-
ritiaq; militari: aut oratoriæ studio,
sus, dicendi facultate elatus, insolenti-
us sese iactauerit.

106. Quas dicere grates, quasue
referre parem.

Cōueniet, sicut nos beneficio deuin-
ctos significabimus. Usurpat id uer-
siculi Politianus in epistola quadam.

107. Haud Ligurum extremus, dū
fallere fata sinebant.

Huic locus erit, si quē indicabimus
in uita fallacem & malignum. Fuere
enim

enim Ligures fallacia notabiles.

188. Nequicquam patrias tenta
sti lubricus artes.

In eum, qui frustra fallere alium co-
natus est.

189. O semper inertes Tyrrheni, quæ
tanta animi ignauia uenit:

In discipulos stantes segnes apud se,
& assidue oscitantes.

190. Non in Venerem segnis, nõ
eterna q̄ bella.

In mulierosos. Vt Caligulam prodi-
tum est, tam fuisse in libidinem pro-
num, ut sorores etiam uiciauerit.

191. Et nos tela pater, ferrumque
haud debile dextra Spargi-
mus, & nostro sequitur de
uulnere sanguis.

Si tu mecū ferociter agas, habeo ui-
cissim, quo ferotiã tuã retundã. Simil
limum

limum est illud Plautino : Si tibi machera, & nobis urbina est domi.

192 In te domus inclinata recumbit.

Ad eum qui solus industria sua, aut familiam, aut laborantem rempublicam aliquam sustentat. Demea Terentianus in Adelphis sic de Geta seruo: Præterea hic Geta (inquit) ut captus est seruorum, non malus, neque iners alit illas: Solus omnem familiam sustentat.

193 Desiste manum committere Teucris.

Hoc uersu monebimus quempiam, ut litigare desistat cum potentiore, ne illius uires tandem magno suo malo experiatur. Est nescio cuius apud Maronem, dehortantis Turnum, ne contra Troianos armis contenderet, qui non sine ope diuina putarentur

bel

bellum gerere.

194. Magnę spes altera Romę.

Cum Cicero forte in locum Romę uenisset, ubi Vergilij Bucolica recitabatur, animaduertissetq; uersus quosdam minimè triuiales, iussit ab exordio totam Aeglogam recitari. In qua cum poëta magnā spem futurę præbisset eloquentię, addidit in laudem eiusdem: Magnę spes altera Romę. Vnde accommodare hoc quoque licebit, ubi mentio fiet neoterici quidem scriptoris, uerum cum ueteribus illis conferendi.

195. Nulla dies pacem hanc Italis,
nec fœdera rumpet.

De firma amicitia.

196. Nouę rediere in pristina uires.

Hoc uersu innuet se quispiã, immis-
sas ualetudine uires resumpsisse.

Non

197 Non hæc humanis opibus, non
arte magistra, Proueniunt.

Si quis innuet se à periculoso quoopi
am morbo, non medici, sed solius dei
auxilio leuatum, usurpabit illud: Nō
hæc humanis opibus, non arte magi
stra Proueniunt.

198 Disce puer uirtutem ex me,
uerumq; laborem.

Est primis exemplo, filium ad uirtu
tem capescendam excitantis.

199 Facito mox, cum matura adole
uerit ætas, Sis memor, & te ani
mo repetentem exempla tuo
rum, Et ipse Aeneas auunculus
excitet Hector.

Est ad uirtutem hortantis quempiã
exēplis maiorū, quibus sit pgnatus.

200 . Obstupuit uaria confusus
imagine rerum.

In eum qui latine loquētes miratur,
opem intelligens omnino nihil.

201. Deserit & muros, & summas
deserit arces, Præcipitatq; mo-
ras omnes, opera o-
mnia rumpit.

De eo qui relictis domi rebus omni-
bus, ad aliquem properat accersitus:
aut omnia reliquit, ut paululum ami-
codet opere.

202. Non me tua feruida tenent.
Dicta ferox.

Vbi quis innuet non moueri se, ne-
que terreri magnificis cuiuspiam uer-
bis, adducet illud: Non me tua ferui-
da terrent Dicta ferox.

203. Successum dea dira negat.

Hoc uersiculi in fortunam usurpabi-
mus, si qd nobis nō cesserit ex lētētia.

204. Quam longa una dies, etas tam

lon

longa rosarū. Et paulo post.
 Quam modo nascentem ru-
 tilus conspexit Eous, Hanc
 rediens sero, uespere
 uidit anum.

His Maronianis uersiculis admone-
 bimur breuitatis uitæ humanæ, quæ
 in sacris codicibus fœno cōparatur,
 & floribus agri.

Collige uirgo rosas, dū flos no-
 uus, & noua pubes: Sed me-
 mor esto, euum sic pro-
 perare tuum.

Dum adolescēs es, compara tibi bo-
 nas literas, quibus senectutem oble-
 ctes. Habet enim ea ætas, nescio quid
 mali, quod nulla alia re facilius expu-
 leris, quàm studijs literarum.

Arcanū demens detegit ebrietas.
 Caue ebrioso credas, q̄ celatū uelis:
 nā

nam ebrius animi secreta proferet.

207. Et pudor & probitas, & metus
omnis abest.

De sæculo corruptiore, quo quodlibet
idem licere putant homines.

208. Fines horum transiluisse nocet.

Quoniam autore Plinio, perniciosissimum
est in omni uita, quod nimum: idcirco
tot in mediocritatis commendationem,
sententias poëtæ reliquerunt: Et hic
Maronis uersiculus, nos monet seruandæ
mediocritatis in rebus omnibus.

209. Non somnum capit, aut qui
escit unquam.

De homine studioso, noctu plurimum
lucubrante.

210. Si quis habet nummos, ueniens
exibit inanis.

Poterit hoc trahi ad meretricem in

explebilem auiditatem, quæ amatores suos petendo, redigunt ad egestatis terminos.

211. Nullus ubiq̃ potest felici ludere dextra.

Nemo est perpetuo fortunatissimus. Ludere fortuna gaudet, quæ nūquā uerius fortuna appellatur, quàm dum ludit.

212. Cerberus extremi suprema est meta.

Vna mors curis nos, & huius uitæ soluit laboribus, ad quod innuendū mire conuenit illud: Cerberus extremi, suprema est meta laboris.

213. Labor omnia uincit improbus
Nihil tam difficile, quod non assiduus perrumpat labor.

214. Multa adeo melius gelida se nocte dedere.

Nos

Nox meditationi & studijs est aptior, cū omnia tacent, & nihil lucubrantī obstrepitat. Furibus quoq; nox amica: eo enim tempore, furta magis cedere solent ex sententia.

216. Seros hyberni ad luminis ignes Peruigilat.

De lucubrāte sepius ad multā noctē.

218. Hyems ignaua colono.

Vt aestas flagrantior, ita hyberna etiam frigora nos à studijs auocant.

217. Veterem in limo ranæ cecidere quærelam.

Non infacete dicetur in hominem semper aliquid petentem. Vt uxores solent & pueri.

218. Omnibus est labor impendēdus.

Nihil sine labore absoluitur.

219. Adeo in teneris consuescere multum est.

Permagni refert quibus sis rationi-
bus educatus.

220. Me uero primum dulces an-
te omnia musæ, Quarum sa-
cra fero, ingenti percussus a-
more, Accipiant.

His uersibus loci quippiã erit, si quis
innuere uolet, se musarum studium
mercaturæ præferre.

221. Illum non populi fasces, non pur-
pura regum Flexit.

De homine minime ambitioso.

222. Optima queq; dies miseris morta-
libus cui Prima fugit, subeunt
morbi, tristisq; senectus.

Significat tēpore nobis labi, & inte-
rea obrepere nō intellectā senectutē.

223. Fugit irreparabile tempus.

Monemur hoc uersu, ne sinamus
annos meliores inaniter effluere: non
enim

enim redit, quæ semel præterijt dies.

424 Continuo culpam ferro cõpescce,
priusquam Dira per incautũ
serpat contagia uulgus.

Significat principio malis occurren
dũ esse, ne neglecta grassentur latius.

425 Nos immensum spacij's confeci
mus equor: Et iam tempus, equũ
fumantia soluere colla.

Hoc carmine indicabimus, rei cui pi
am finem imponi. Ut nũc defatigati
nos, quod reliquum est in his annota
tionibus, ab alio scribi cupimus, non
laborantes quocunq; nomine circun
feratur opus, modo non autores fue
rimus, ut tam utilis lucubratio ad stu
diosam iuuentutem peruenerit.

Insignium sententiarum Ver
gilij Finis.

H 3 Ioan

IOANNES LVDOVICVS VIVES
Adriano Barlando suo S.

Narravit mihi Iacobus Poterius, amicus mihi tibiq̃ cōmunis, qui quàm sit in re omni consummatus, quantoq̃ literatos prosequat̃ amore nosti, quē cum posset famigerata patria clariq̃ natales cōmendare, se unicuiq̃ dulcedine sua laudandū exhibet ac diligendū, eū mediusfidius ita amo, ut sanguinē corporis mei (si rem scirē fore gratā) profunderē. Narravit (inquā) is mihi mense superiore, te optimos quosq̃ Vergilij adagiones collegisse. Neque em̃ is misocalos est, q̃ ab ista tua politissima abhorreat literatura, q̃ mihi cum ab illo nondū peterem, uerum quotidiano (ut est apud Quintilianū) cōuitio efflagitarē, tandem post dies
mul

multos (nescio ex quibus Labyrinthi
penetralibus) erutū mihi tradidit: quod
non tam lectū quam uoratū, fauces ita
dulcoratos dimisit, ut auiditatē auxe-
rint, non ut, antea glutiendi, sed co-
medendi ruminandiq̄, & Philoxeni-
cum expetendi guttur. Altius igitur cū
sensa operis rimarer tui, ex medio me-
diusfidius latio, propter sermonis puri-
tatē, ex medijs Athenis, ob grauitatē
sentētiarū depromptū mihi uidebat̄.
Quid de Vergilio loquar, quā tu
sis de eo bene meritus Barlande can-
didissime, postera uiderint secula, quod ef-
feceris ut iam non philotimos, men-
daxq̄ poëta, sed grauissimus philo-
sophus exeat, talisq̄ poëta, quales
Horatius & Strabo, primos illos ac
antiquissimos fuisse dicūt. Quorū po-
esim, primam quandam philosophi-

am affirmarunt . Si enim Vergilij dicta non ad nugas referenda sunt , sed ad eas (ut de Homero doctissimus Erasmus fecit) quę maximè sapientum sunt parcemia , fit ut nihil de ipso , ut pote nullius ingenij , minimeq; doctrinę autore , Caligula Cæsar iure poterit causari , quin potius uere sophos & humanę uitę institutor appareat . Ede igitur (nã iam plus satis maturum) demerearis tibi totam , non modo bonarum literarum studiosam pubẽ , sed iuuenum ac senum scholam , uiros præcipuè , qui tantum Vergilio latinis , quãtum Demostheni & Homero græcis tribuunt . Quos ego de Romanis rebus , quamoptime iudico meritos . Vale

Louanij .

Res

Res ad triarios redijt.

Romanum extat adagium, elegans cum primis & annotandum: Res ad ad triarios redijt. Eo licebit uti, cum significabimus rem eò periculi redactam esse, ut extremo conatu, summisq; uiribus sit enitendum, & ad summa confugiendum consilia: quibus si nihil proficiatur, iam nihil reliquum esse uideatur, unde subsidium sperare possis. Veluti si in disceptatione quapiã literaria, mediocribus ambigentibus, ad unum aliquem summæ doctrinæ uirum rem deferre cogeremur. Aut in ancipiti negotio, potentissimorum amicorum opem implorare compelleremur, quos nõ nisi maxima quadam adacti necessitate, soleamus interpellare. Deniq; si cū uulgaribus illis consilijs res explicari

EX ERASMO.

nequit, ad nouū aliquod, & egregiè callidum cōfugitur. Quemadmodū Terentianus ille Phormio in sui nominis fabula, cum significaret neque in Antiphone, neque in Phēdria, neque in Geta satis esse præsidij, ad retundendam senis sæuitiam: Ad te, inquit, Phormio, summa redit. Natum est adagiū à ratione modoq; componendi Romani exercitus. Refertur autem pariter & explicat à Tito Liuiο, primæ decadis libro octauo, cuius uerba libuit subscribere: Postremo in plureis ordines acies distribuebatur. Ordo enim sexagenos milites, duos cēturiones, uexillarium unum habebat. Prima acies hastati erant, manipuli quindecim, distantes inter se modicum spacium. Manipulus leuis, uigenos milites, aliam turbam scutato-

rum.

PROVERBIUM

rum habebat. Leues autem, qui hastã tantum gessa'q; gererent, uocabantur. Hęc prima frons in acie, florem iuuenum pubescentium ad militiam habebat. Robustior inde ætas totidem manipulorum, quibus principibus est nomen. Hos sequebantur scuta ti omnes, insignibus maxime armis. Hoc triginta manipulorum agmen, antepilanos appellabant, quia sub signis iam alij quindecim ordines locabantur, ex quibus ordo unusquisque tres parteis habebat. Earum unam, quamq; primum pilum uocabant. Tribus ex uexillis constabat. Vexillũ centum octoginta tres homines erant. Primum uexillum triarios ducebat, ueteranum militem spectatæ uirtutis. Secundum rorarios minoris roboris, ætate factisq;. Tertium accensos, mini-

minimæ fiduciaë manum. Eo & in postremam aciem reijciebãtur. Vbi his ordinibus exercitus instructus esset, hastati omnium primi pugnam inibant. Si hastati hostem profligere nõ possent, pede presso eos introducetes, in interualla ordinum principes recipiebant. Tum principum pugna erat, hastati prosequiebantur. Triarij sub uexillis confidebant, sinistro crure porrecto, scuta innixa humeris, hastas subrecta cuspide in terra fixas, ut haud secus quàm uallo septa inhorreret acies tenentes. Si apud principes quoq; haud satis prospere esset pugnatum, à prima acie ad triarios sensim referebantur: inde rem ad triarios redisse, cum laboratur, prouerbio increbuit. Triarij consurgentes, ubi interualla ordinum suorum principes & hastatos

hastatos recepissent, extemplo compressis ordinibus, uelut claudebant uias, unoq; continente agmine, iam nulla spe post relicta, in hostē incidebant. Id erat formidolosissimum hosti, cū uelut uictos infecuti, nouam repente aciem exurgentem, auctam numero cernebāt. Haftenus Titus Lilius. Cuius ex uerbis, satis arbitror liquere puerbiū, ut nostra interpretatione iam nō sit opus. Item Vegetius de re militari libro secūdo, declarat post omnes acies solere collocari triarios, omni armorum genere instructos, qui genu posito subsidebāt, ut si primam aciem uinci contigisset, ab ijs integrato praelio uictoria repararetur. Modestus in libello de uocabulis rei militaris: Sextus, inquit, ordo post omneis, à firmissimis & scutatis, & omni genere

EX ER A S M O

nere armorum munitis, bellatores te-
nebantur, quos antiqui triarios appel-
labant. Hi ut requieti & integri acri-
us inuaderent hostes, post ultimas a-
cies sedere consueuerunt. Et si quid
in primis ordinibus accidisset, de eo-
rū uiribus reparaturis, spes tota pen-
debat. Flavius Vopiscus in uita Firmi
imperatoris, indicat robustissimum
quenq; militem in triarios allegi soli-
tos, docens eum neruis robustissimis
fuisse, hoc argumento quod
triarium quoque
uinceret.

F I N I S.

B R R A T A .

Pag. 39. quandam imaginem $\zeta\upsilon\theta\mu\omega\pi$.

BASILEAE EXCVDEBAT
HENRICVS PETRVS
MENSE MARTIO,
A N N O

M. D. XXXV.

11 3335

~
apino par rathus singens
cum mlt cogitps

